

Сергей Стоилов
Герджиков ФИЛОСОФИЯ
ЗА 10. КЛАС В
ПРЕЗЕНТАЦИИ
учебно помагало

© Сергей Герджиков, автор, 2023
© Издателство ЛОКРАТ, 2023

Нито една част от това издание не може да се
променя, копира и разпространява в нарушение на
Закона за авторското право.

ИЗДАТЕЛСТВО ЛОКРАТ

ФИЛОСОФИЯ ЗА 10. КЛАС ПРЕЗЕНТАЦИИ

УРОК ЗА НОВИ ЗНАНИЯ

Въвеждане
Къде сме?

Въпроси и
отговори

1. 2. 3. 4.
части от
съдържа-
нето на
урока

Истина
Истината е съществително, но не е обект на търсене. Тя е обект на познание. Истината е съществително, но не е обект на търсене. Тя е обект на познание.

Задача
В какво състояние е истината? Истината е съществително, но не е обект на търсене. Тя е обект на познание.

Равносметка
Докъде стигнахме?
Истината е съществително, но не е обект на търсене. Тя е обект на познание.

Какво вече знаем? (по старите си знания)
Истината е съществително, но не е обект на търсене. Тя е обект на познание.

Понятия

Задача

Равно-
сметка
Докъде
стигна-
ме?

Какво
Вече
знаем?

УРОК ЗА ДЕЙНОСТИ

Въвеждане

1. 2. 3. 4.
описания на
дейности

Казуси

Решаване
на дилема и
казус

Ролева игра

Създаване
на текст

Публично
представя-
не и презен-
тация

Разра-
ботване на
проект

Задачи и
въпроси

Равносметка

УРОК ЗА ОБОБЩЕНИЕ

Обобщение

Въвеждане
Къде сме?

Понятия

ТЕСТ ЗА КОНТРОЛ И ОЦЕНКА: РЕШАВА СЕ В РАБОТНИ ЛИСТОВЕ.

Задачи и
Въпроси

Равносметка

Част ПЪРВА НАЧАЛА НА ФИЛОСОФСКОТО ПОЗНАНИЕ

1 ФИЛОСОФСКОТО ТЪРСЕНЕ НА
ИСТИНАТА 12

1 СИТУАЦИИ НА УДИВЛЕНИЕ И
СЪМНЕНИЕ - ДЕЙНОСТИ 16

2 ФИЛОСОФСКИ ТЕОРИИ И МЕТОДИ

2 РАЦИОНАЛНАТА ДИСКУСИЯ 22

Част ВТОРА.
ЕЗИК И КРИТИЧЕСКО МИСЛЕНЕ

3 КАКВО Е ЛОГИКА? 26

3 КАК СЕ АРГУМЕНТИРАМЕ? 30

4 ЛОГИЧЕСКИТЕ ЗАКОНИ 32

4 КАК ДА ГОВОРИМ И ПИШЕМ РАЦИОНАЛНО? 36

5 ЛОГИКА И ИСТИНА 38

5 КАК ПРОВЕРЯВАМЕ ТВЪРДЕНИЯТА

6 ЕЗИКЪТ КАТО ОБЩУВАНЕ 44

6 КАК ДА СЕ РАЗБИРАМЕ? 48

7 ДУМИ И ТЕРМИНИ 50

7 КАК СЕ ДЕФИНИРА? 54

8 ДЕДУКТИВЕН АРГУМЕНТ 56

8 ПОСТРОЯВАНЕ НА ДЕДУКТИВЕН АРГУМЕНТ

9 ИНДУКТИВЕН АРГУМЕНТ 62

9 ПОСТРОЯВАНЕ НА ИНДУКТИВЕН АРГУМЕНТ

10 ПРОБЛЕМ, ТЕЗА, АРГУМЕНТ 68

10 АНАЛИЗ НА ДИЛЕМИ И ПРОВЕРКА НА ТЕ

11 УБЕЖДАВАНЕ, ГРЕШКИ И ЗАБЛУДИ 74

11 КАК ДА РАЗКРИВАМЕ АРГУМЕНТНИТЕ
ГРЕШКИ И ЗАБЛУДИТЕ? 78

12 ФИЛОСОФИЯ, ЕЗИК И КРИТИЧЕСКО
МИСЛЕНЕ обобщение – 80

12 ФИЛОСОФИЯ, ЕЗИК И КРИТИЧЕСКО
МИСЛЕНЕ ТЕСТ ПЪРВА И ВТОРА ЧАСТ

Част ТРЕТА ФИЛОСОФСКОТО ПОЗНАНИЕ И РЕАЛНОСТТА

13 СВЕТЪТ И ФИЛОСОФСКОТО МУ ИЗСЛЕДВАНЕ 85

13 КАК СА ВИЖДАЛИ
КОСМОСА ДРЕВНИТЕ
ФИЛОСОФИ? 89

14 МЕТАФИЗИКА НА НОВОТО ВРЕМЕ 91

14 МОДЕРНИ ФИЛОСОФИ ЗА СВЕТА

20 ИСТИНИТЕ НА ОПИТА 127

20 КАК ПОЛУЧАВАМЕ ЕМПИРИЧНО
ЗНАНИЕ? 131

21 СИНТЕЗЪТ НА РАЗУМ И ОПИТ В
ПОЗНАНИЕТО 133

21 ИМА ЛИ ГРАНИЦИ ПОЗНАНИЕТО? 137

15 ФИЛОСОФСКО И НАУЧНО ОБЯСНЕНИЕ НА СВЕТА 97

22 ЧОВЕКЪТ 139

22 КАЗУС И ОТКРИТИЕ ЗА ЧОВЕКА 143

15 ЧИСЛАТА И КАЛЕНДАРЪТ? 101

23 ЕЗИЦИ, ОБЩЕСТВА И КУЛТУРИ 150

16 ПОТОКЪТ НА СВЕТА 103

23 КАЗУС И ТЕКСТ ЗА КУЛТУРИТЕ И
ЕЗИКА 149

16 СВЕТОВЕ 107

24 КАКВО Е ВЛАСТ? 151

24 КАК ХОРАТА ВЛАСТВАТ? 155

17 БОГ, СВЯТ И ЧОВЕК 109

25 ФИЛОСОФСКОТО ПОЗНАНИЕ И
РЕАЛНОСТТА обобщение – 157

17 ДА ВЯРВАШ И ДА ТЪРСИШ 113

25 ФИЛОСОФСКОТО ПОЗНАНИЕ И
РЕАЛНОСТТА ТЕСТ ТРЕТА ЧАСТ

18 БОГ В ЧОВЕШКИЯ ЖИВОТ 115

Част ЧЕТВЪРТА
ФИЛОСОФИЯ, ПРАВО И
ПОЛИТИКА

18 ОСВОБОЖДЕНИЕ И СПАСЕНИЕ 119

26 ПРАВО И ЗАКОН 162

19 ИСТИНИТЕ НА РАЗУМА 121

26 КОНЦЕПЦИИ ЗА
СПРАВЕДЛИВОСТТА В ДЪРЖАВАТА 166

27 ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ 168

19 ОТКЪДЕ ЗНАЕМ ТОВА? 125

27 МОИТЕ ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ 172

28 ОБЩЕСТВЕН ДОГОВОР 174

28 КАК СЕ СЪЗДАВА ДЪРЖАВА? 178

29 ДЪРЖАВНИ ВЛАСТИ И ВЪРХОВЕНСТВО
НА ЗАКОНА 180

29 ДЪРЖАВАТА НА ИЗТОК И НА ЗАПАД 184

30 ТОТАЛИТАРИЗЪМ И ДЕМОКРАЦИЯ 186

30 КЪДЕ ИСКАМ ДА ЖИВЕЯ? 190

31 ГРАЖДАНСКО ОБЩЕСТВО 192

31 КАК СТАВАМЕ ГРАЖДАНИ? 196

32 КОНКУРЕНЦИЯ И СОЛИДАРНОСТ 198

32 КАЗУСИ ЗА РАЗЛИЧИЯТА И ТОЛЕРАНТНОСТТА 202

33 ФИЛОСОФИЯ, ПРАВО И ПОЛИТИКА обобщение – 204

33 ФИЛОСОФИЯ, ПРАВО И ПОЛИТИКА
ТЕСТ ЧЕТВЪРТА ЧАСТ – В работни листове

34 ЗАКЛЮЧИТЕЛЕН УРОК
обобщение – 207

35 ТЕСТ ИЗХОДНО НИВО – В работни листове

А сега накъде?

Скъпи ученици,

Сега се отпра

Това е Ваш

описанията им.

забележително

Всеки нов мар

Всеки часVue и

разпознаване, В

роли, презентаци

Всеки нов пас

понятие и авто

историйки, анек

тептражки и раб

решаваме казус

Това пътуван

гвойки и в групи

да я огледаме и

сме?“ и „Докъде

Вяме на най-голямото: пътешествието в търсене на **истините за света**.

личен пътеводител. Той съдържа карти, маршрути и специални места с . Тук са и **философските игри**, които провеждаме след оглед на Всяка ст.

шрут ще ни покаже една от **забележителностите** в света на философията. ще посетите заедно, водени от Вашия учител, ново място. Жива ситуация, никване, обяснение на новите знания. Анализ, отговори, попълване, решения, и малки проекти в часовете за дейности.

аж е отбелязан с иконка в в него навлизаме с жива ситуация, усвояваме ново , четем **фрагменти** от текстове². Разпускаме от на-прежението със случки, дотуци вицове . В часа за дейности играем **ролеви игри** , попълваме в учебни ботни листове **отговори**, таблици и **решения**, представяме свои **текстове**, и .

е ще е дълго, **през много земи и епохи**. Ще пътуваме и играем **сами и в клас, по** , на „горещи столове“ и на **кръгли маси**. Ще можем да се докоснем до темата, проумеем. Както и досега, винаги започваме и завършваме с **ориентация**: „Къде стигнахме?“.

да четем и разбираме текстове,
да работим самостоятелно, по двойки и в групи,
да мислим и говорим независимо,
да дискутираме с аргументи,
да решаваме казуси и дилеми,
да пишем свои текстове,
да играем ролеви игри,
да представяме свои проучвания и находки.

Част ПЪРВА

НАЧАЛА НА ФИЛОСОФСКОТО ПОЗНАНИЕ

1 ФИЛОСОФСКОТО ТЪРСЕНЕ НА ИСТИНАТА

1. Удивление и съмнение
2. Философско изследване и теория
3. Що е истина?

Въпроси и отговори

Откъде идваме, какво сме и накъде отиваме?
Каква е целта на философското изследване?
Има ли вечни, абсолютни истини?

Защото хората сега, както и в миналото, са започнали да философстват поради учудването.

Аристотел, „Метафизика“, IV в. пр. Хр.

Две неща изпълват съзнанието с винаги ново и нарастващо възхищение и страхопочитание, колкото по-често и постоянно се замисляме върху тях: звездното небе над мен и моралният закон вътре в мен.

Имануел Кант, „Критика на практическия разум“, 1781

Вечната мистерия на света е неговата разбираемост.

Алберт Айнщайн, „Физика и реалност“, 1936

1. Удивление и съмнение

Светът винаги е бил чуден, тайнствен за нас,.
Не знаем защо е такъв, има ли други светове,
защо има живот.

Удивление и съмнение

Философската нагласа в корена си е учудване и съмнение. От тях се ражда необозримото многообразие на световната философия. Дълбоко се учудваме в специални ситуации, когато светът ни се явява непознат, тайнствен, неизвестен. Осъзнаваме, че човек е краен, че животът е необясним, че смисълът не е ясен и че знаем твърде малко. Съмняваме се в това, което е привично ясно. Съмняваме се в това, че знаем какво е светът и защо има живот.

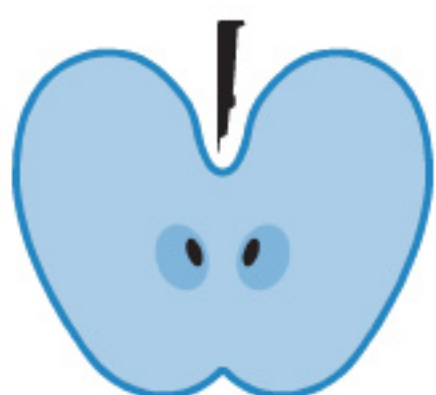
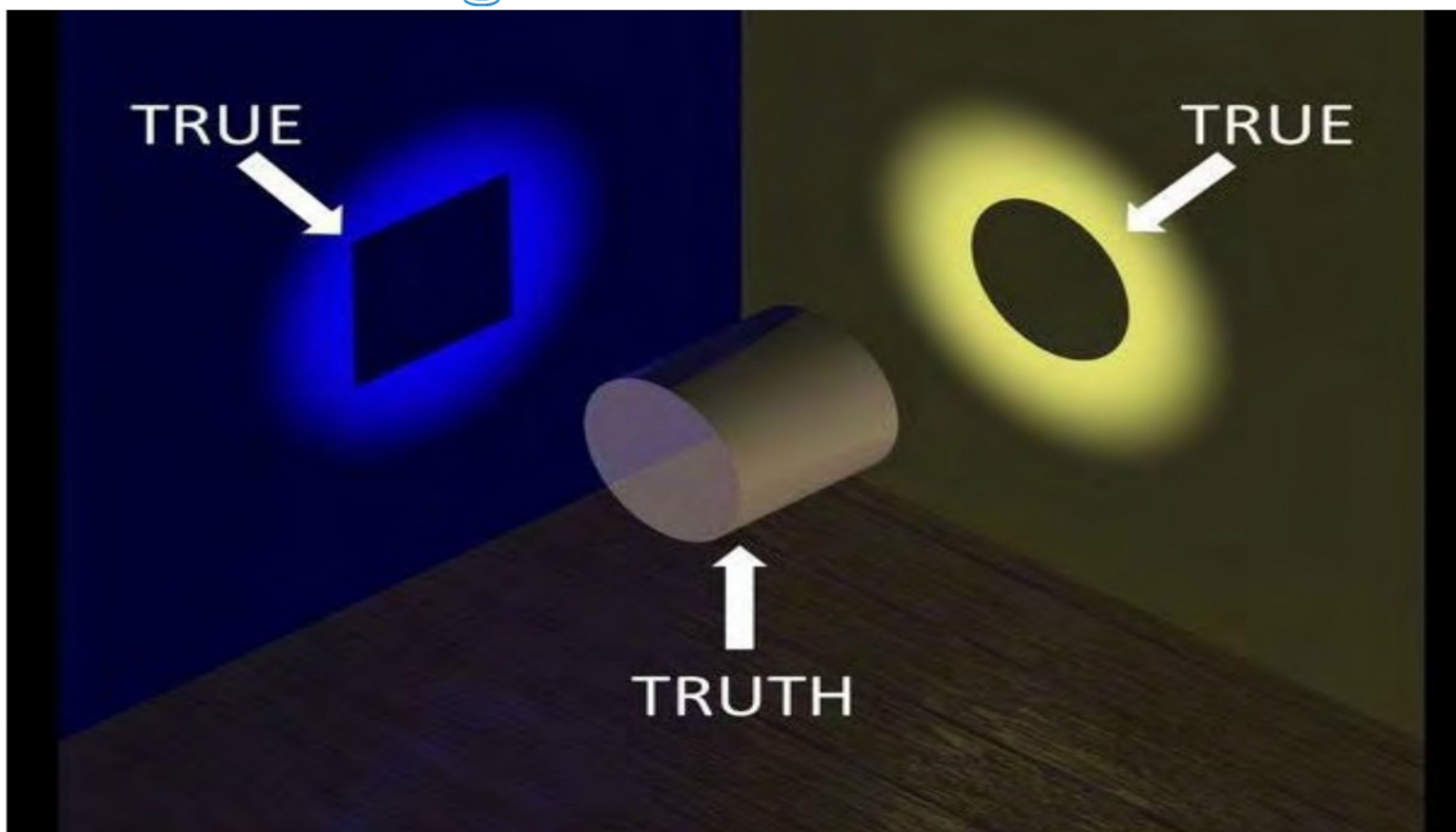

Най-ранният гръцки философ, Талес, бил осмян от робията си, която го видяла да пада в кладенеца, както гледал звездното небе.

2. Философско изследване и теория

3. Що е истина?

Какво ни казва тази илюстрация?
Как се получава по-пълна истина?

А можем ли да постигнем истина, ако не виждаме фактите?

Истина

Истината е съответствие на познанието със света. Едно смислено твърдение може да се провери пред лицето на реалността дали е вярно. Има различни типове истина: формална (логическа) истина; емпирична (научна) истина; философска истина, която се съдържа в изследванията по най-общите проблеми: реалност, познание, живот, език.

Задача:

Айнщайн: „Вечната мистерия на света е неговата разбираемост“. Айнщайн се удивлява на съответствието на човешкия ум с реалността и продължава: „Едно от най-великите прозрения на Кант е, че установяването на реален външен свят е безсмислено без неговата разбираемост“. Алберт Айнщайн, „Физика и реалност“, 1936

Как разбирате това?

Равносметка:

Светът е загадъчен и човек се удивлява спонтанно, когато се докосне до неговата необятност.

Удивлението и съмнението движат философското изследване, а то е търсене на истината за света.

Тя не е никога гарантирана, истините са относителни, но различаването на истината от заблудата е факт в науката, постижимо е във философията и е задача на всяко изследване.

Първи закон на философията.
За всеки философ съществува равен по сила и с
противоположна позиция философ.
Втори закон на философията:
И двамата не са прави!